

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 9 ΙΟΥΛΙΟΥ 2010
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ

A1. Και αυτά τα επινοούσε προσέχοντας μήπως κανένα γένος αφανιστεί· και αφού τα εφοδίασε σε ικανοποιητικό βαθμό για την αποφυγή της αλληλοεξόντωσης, επινοούσε προστατευτικά μέσα για τις καιρικές μεταβολές που προξενεί ο Δίας, περιβάλλοντάς τα με πυκνά τριχώματα και με γερά δέρματα, ικανά να αντιμετωπίσουν την κακοκαιρία, κατάλληλα όμως και για τις ζέστες και ακόμα, για να είναι αυτά τα ίδια (τα τριχώματα και τα δέρματα) στρωσίδια δικά τους και δοσμένα από τη φύση στο καθένα, όταν πηγαίνουν στις φωλιές τους· και βάζοντας για υποδήματα σε άλλα σπλές και σε άλλα [τριχώματα και] δέρματα σκληρά και χωρίς αίμα. Από κει και πέρα εξασφάλιζε τροφές διαφορετικές στο κάθε γένος, δηλαδή σε άλλα χορτάρι από τη γη, σε άλλα καρπούς δέντρων και σε άλλα ρίζες· σε ορισμένα μάλιστα από αυτά επέτρεψε να είναι τροφή τους η σάρκα άλλων ζώων· και σ' αυτά έδωσε μικρή γονιμότητα, ενώ σ' εκείνα που τρώγονταν από αυτά έδωσε μεγάλη γονιμότητα, εξασφαλίζοντας τη διαιώνιση στο γένος τους.

B1. Στην αρχή της αφήγησης του μύθου ο Πρωταγόρας προσδιορίζει το χρόνο, στο πλαίσιο του οποίου θα λάβουν χώρα τα γεγονότα που θα αφηγηθεί, έστω κι αν αυτός είναι αόριστος, καθώς το χρονικό σημείο ανάγεται στα βάθη του χρόνου (ήν γάρ ποτε χρόνος...). Αυτή η αόριστη αναφορά στο χρόνο είναι γνώρισμα της αρχής των μύθων (πρβ. και την τυπική αρχή των παραμυθιών του λαού μας «Μια φορά κι έναν καιρό...»). Η φράση άλλωστε ήν ποτε χρόνος φανερώνει το λαϊκότροπο ύφος όλου του μύθου, το οποίο βέβαια αποδεικνύεται στη συνέχεια και με άλλα στοιχεία (σύνταξη απλή, μικρές περίοδοι, παρατακτική σύνδεση, συχνές επαναλήψεις κυρίως ρημάτων). Το λαϊκότροπο όμως αυτό ύφος συνδυάζει και το περίτεχνο.

Ο χρόνος στον οποίο αναφέρεται ο συγκεκριμένος μύθος είναι η αρχή του χρόνου, η αρχή της δημιουργίας του ζωικού βασιλείου, αμέσως μετά τη γένεση των θεών (πριν από τη δημιουργία των θνητών όντων υπήρχαν οι θεοί).

Η αναφορά του Πρωταγόρα ότι οι θεοί έπλασαν τα ζώα γῆς ἔνδον υποδηλώνει την αρχέγονη αντίληψη ότι η γη είναι η **Μητέρα Γη**, η μητέρα των πάντων, στη μήτρα της οποίας γονιμοποιήθηκαν όλα τα έμβια όντα. Η γη εξάλλου είναι εκείνη από την οποία προέρχονται τα αγαθά και τα μέσα που χρειάζεται ο άνθρωπος για να καλύψει τις ανάγκες του, ενώ η θεοποιημένη Γη είναι η πρώτη θηλυκή θεότητα, από την οποία κατάγεται το γένος των θεών. Η ίδια φράση υποδηλώνει και τη σημασία που απέδιδαν οι αρχαίοι στην **αυτοχθονία** (στην «εντοπιότητα») (πρβ, την περηφάνια των Αθηναίων για την αυτοχθονία τους, στην οποία αναφέρθηκε ο Περικλής στον Επιτάφιο).

Οι θεοί κατά τον Πρωταγόρα δημιούργησαν τα θνητά όντα χρησιμοποιώντας δύο βασικά στοιχεία, **το χώμα και τη φωτιά**, ακολουθώντας την κοσμολογία του Παρμενίδη. Ωστόσο στη συνέχεια αναφέρεται και σε άλλα στοιχεία (**καί τῶν ὅσα πυρί καί γῇ κεράννυται**) χωρίς όμως να τα κατονομάζει. Εννοεί προφανώς **το νερό** (που κεράννυται

με το χώμα) και **τον αέρα**(που κεράννυται με τη φωτιά) και έτσι ακολουθεί την κοσμολογία του Εμπεδοκλή.

B2. Οι θεοί έπλασαν τα ζώα σε πρώτο στάδιο, ενώ ανέθεσαν στους δύο τιτάνες να τα κοσμήσουν με τις απαραίτητες ιδιότητες και τα εφόδια.. Η επιθυμία του Επιμηθέα να κάνει ο ίδιος τη μοιρασιά είναι καίρια για την ανέλιξη του μύθου, αφού αυτός με την απερισκεψία του (**Επι-μηθεύς** αυτός που **σκέφτεται μετά την ενέργεια**, επομένως **ο μη προνοητικός, ο αστόχαστος**) θα εξαντλήσει τα εφόδια δίνοντάς τα στα άλλα ζώα και αφήνοντας έτσι το ανθρώπινο γένος ανυπεράσπιστο. Έτσι, θα αναλάβει ο Προμηθέας (**Προ- μηθεύς** είναι αυτός που **σκέφτεται πριν κάνει κάτι, ο προνοητικός**) να επανορθώσει την παράλειψη του Επιμηθέα, συλλαμβάνοντας το τολμηρό σχέδιο να εφοδιάσει τον άνθρωπο με την έντεχνη σοφία και τη φωτιά - και έτσι θα ξετυλιχτεί η ενδιαφέρουσα συνέχεια του μύθου.

Παρόλο που ο Επιμηθέας χαρακτηρίζεται οὐ πάνυ τι σοφός - αυτή η έλλειψη «σοφίας» (έλλειψη σύνεσης και προνοητικότητας) συνίσταται στην αστοχασιά του να ξεχάσει τον άνθρωπο - η μοιρασιά που έκανε στα ζώα ήταν πράγματι σοφή, αφού εξασφάλισε σ' αυτά τα πάντα: **προστασία από τους εχθρούς και τις καιρικές συνθήκες, τροφή, επιβίωση, διαίωνιση των ειδών και ισορροπία σε όλο το ζωικό βασίλειο.** Οι ιδιότητες και τα εφόδια που μοίρασε ο τιτάνας κατατάσσονται στις ακόλουθες κατηγορίες:

α. Προστασία από τους εχθρούς

Για να προφυλάσσονται τα ζώα από τους εχθρούς τους (από άλλα ζώα), ο Επιμηθέας έδωσε:

- ☞ σε άλλα σωματική δύναμη, ώστε να νικούν τους εχθρούς (« **τοῖς μὲν ἰσχύν ἄνευ τάχους προσῆπτεν**»),
- ☞ σε άλλα, αδύναμα, ταχύτητα (γρηγορό τρέξιμο), ώστε να ξεφεύγουν από αυτούς και να γλιτώνουν με τη φυγή (**«τοὺς δὲ ἀσθενεστέρους τάχει ἐκόσμει»**)
- ☞ σε άλλα όπλα (δυνατά δόντια, κοφτερά νύχια, κέρατα, οπλές), για να αντιμετωπίζουν τους εχθρούς τους (**«τοὺς δὲ ὀπλίζε»**)
- ☞ σε άλλα, που τα άφησε άοπλα, έδωσε άλλες ιδιότητες, (**«τοῖς δὲ ἄοπλον διδούς φύσιν ἄλλην τινα αὐτοῖς ἐμηχανᾶτο δύναμιν εἰς σωτηρίαν»**) δηλαδή: μικρό σώμα ή φυγή με πέταγμα, ώστε να ξεφεύγουν εύκολα από τους εχθρούς, ή υπόγεια κατοικία, για να κρύβονται μέσα σ' αυτήν (**«Ἄ μὲν γάρ αὐτῶν σμικρότητι ἤμπισχεν, πτηνὸν φύγῃ ἢ κατάγειον οἴκησιν ἔνεμεν»**)
- ☞ σε άλλα μεγάλο σώμα, για να σώζονται με αυτό (**«ἅ δὲ ἠὔξε μεγέθει, τῷδε αὐτῷ αὐτὰ ἔσωζεν»**).

β. Προφύλαξη από τις δυσμενείς καιρικές συνθήκες

Για να προφυλάσσονται τα ζώα από τις δυσμενείς καιρικές συνθήκες, δηλαδή από το κρύο και τη ζέση (**«ἐπειδὴ δὲ αὐτοῖς ἀλληλοφθοριῶν διαφυγὰς ἐπήρκεσε, πρὸς τὰς ἐκ Διὸς ὥρας εὐμάρειαν ἐμηχανᾶτο»**), ο Επιμηθέας έδωσε:

- ☞ σε άλλα από αυτά πλούσιο τρίχωμα (**«ἀμφιεννύς αὐτὰ πυκναῖς τέ θριξίν»**)
- ☞ σε άλλα χοντρό δέρμα (**«στερεοῖς δέρμασιν»**)
- ☞ σε άλλα δέρμα χοντρό και χωρίς αίμα (**«δέρμασιν στερεοῖς καὶ ἀναίμοις»**)

γ. Εξασφάλιση τροφής

Ο Επιμηθέας εξασφάλισε και την τροφή των ζώων (**«Τοῦντεῦθεν τροφὰς ἄλλοις ἄλλας ἐξεπόριζεν»**). Έτσι:

- ☞ σε άλλα από αυτά έδωσε την ιδιότητα να τρώνε χόρτα, καρπούς δέντρων ή ρίζες (φυτοφάγα ζώα) («τοῖς μὲν ἐκ γῆς βοτάνην, ἄλλοις δε δένδρων καρπούς, τοῖς δε ῥίζας») και
- ☞ σε άλλα έδωσε την ιδιότητα να τρώνε τις σάρκες άλλων ζώων (σαρκοφάγα ζώα) («ἔστι δε οἷς ἔδωκεν εἶναι τροφήν ζώων ἄλλων βοράν»)

δ. Ισορροπία στη φύση

Τέλος, για να αποφευχθεί ο αφανισμός των ζώων που θα τρώγονται από άλλα και έτσι να ολοκληρωθεί η φροντίδα για τη διαιώνιση των ειδών, ο Επιμηθέας έδωσε:

- ☞ μικρή γονιμότητα στα σαρκοφάγα ζώα και («και τοῖς μὲν ὀλιγογονίαν προσῆψε»),
- ☞ πλούσια γονιμότητα στα άλλα (σ' εκείνα που γίνονται βορά άλλων ζώων) («τοῖς δε ἀναλίσκομένοις ὑπὸ τούτων πολυγονίαν, σωτηρίαν τῷ γένει πορίζων»)

B3. «Η μέθοδος του Πρωταγόρα ... ειρωνικός προς τον Πρωταγόρα στο σημείο αυτό»
σελ. σχολικού βιβλίου 56

B4. απαίτηση	→ παραιτείται
Ανίσχυρος	→ ἰσχύν
εύπορος	→ πορίζων
διατύπωση	→ τυποῦσιν
φυτό	→ φύσιν
κρασί	→ κεράννυται
δεσμός	→ ὑποδῶν
ανάληψη	→ εὐλάβειαν
διάρκεια	→ ἐπήρκεσε
προσφυγιά	→ διαφυγάς

Γ1. ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Πρέπει λοιπόν, άνδρες Αθηναίοι, να εξετάζετε από τη μια πλευρά τους πρεσβευτές ως προς το χρονικό διάστημα κατά τη διάρκεια του οποίου ήταν πρεσβευτές και από την άλλη πλευρά τους στρατηγούς ως προς τα στρατεύματα τα οποία διοικούσαν. Και μάλιστα να στήνεται τα αγάλματα και να παραχωρείτε τις τιμητικές θέσεις και τα στεφάνια και τις δημόσιες διατροφές στο πρυτανείο όχι σε αυτούς που ανήγγειλαν την ειρήνη αλλά σε αυτούς που κέρδισαν τη μάχη. Εάν, όμως, η λογοδοσία για τους πολέμους ανήκει στους πρεσβευτές και τα δώρα στους στρατηγούς θα προκαλέσετε πολέμους θανάσιμους και αμείλικτους· γιατί κανείς δε θα επιθυμεί να είναι πρεσβευτής.

Γ2. τόν πρεσβευτήν
ἐθεωρεῖτε
ταῖς οὔσαις
πεπρεσβευκέναι
ὃ δύνامي
ἰστάσθω
ἀπαγγελοῖμεν
τοῦ νικῶντος
ἦσθα
τῶν δωρεῶν

Γ3. α. Ἀθηναῖοι: ονοματικός ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο «άνδρες».

θεωρεῖν: υποκείμενο του απροσώπου ρήματος «χρή», τελικό απαρέμφατο.
(υποχρεωτική ετεροπροσωπία, με υποκείμενο του απαρεμφάτου το εννοούμενο «ὕμᾱς»).

πρός τόν καιρόν: εμπρόθετος, επιρρηματικός προσδιορισμός της αναφοράς στο «θεωρεῖν».

τοῖς ἀπαγγέλλασιν: ονοματική, επιθετική μετοχή ως ἔμμεσο αντικείμενο στο ρήμα «δίδοτε».

τῶν πρέσβων: γενική κατηγορηματική κτητική από το συνδετικό ρήμα «ἔσσονται» στο υποκείμενο «αἱ εὐθυναί».

ἀκηρύκτους: κατηγορούμενο στο αντικείμενο «τούς πολέμους» του ρήματος «ποιήσετε».

Γ3. β.

- Οὗτος ἔλεγεν ὅτι οὐδεῖς γάρ ἐθελήσοι πρεσβεύειν.
- Οὗτος ἔλεγεν οὐδένα γάρ ἐθελήσειν πρεσβεύειν.